

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารายบรรณของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานการปฏิบัติตนของมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2548 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของผู้บริหาร
2. ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา
3. มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา
4. มาตรฐานการปฏิบัติตนของผู้บริหารสถานศึกษา
5. จรรยาบรรณของผู้บริหารสถานศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของผู้บริหาร

ผู้บริหาร เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารของหน่วยงาน การบริหารจะดำเนินไปด้วยดี บรรลุวัตถุประสงค์และประสพผลสำเร็จขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่าผู้บริหารไว้หลายท่านดังนี้

วิโรจน์ สารรัตนะ (2545, หน้า 3) กล่าวว่า ผู้บริหาร หมายถึง บุคคลที่รับผิดชอบให้การปฏิบัติงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Peter Drucker, 1967) กล่าวถึงองค์ประกอบของการปฏิบัติงานที่สำคัญสองประการ คือ ความมีประสิทธิภาพและความมีประสิทธิภาพ โดยความมีประสิทธิภาพ (efficiency) หมายถึง ความสามารถในการใช้ทรัพยากรในกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพื่อบรรลุจุดหมายขององค์กรได้ดี ส่วนความมีประสิทธิภาพ (effectiveness) หมายถึง ความสามารถในการกำหนดจุดหมายขององค์กรได้อย่างเหมาะสม ถูกทิศทางและทำให้บรรลุผลได้ ในองค์การธุรกิจเรียกว่า ผู้จัดการ (manager) แต่ในองค์การของรัฐเรียกว่า ผู้บริหาร (administrator)

สมยศ นาวิการ (2538, หน้า 2) ให้ความหมายว่า ผู้บริหาร คือ บุคคลใดๆ ก็ตามที่พยายามทำให้เกิดความสำเร็จในเป้าหมายขององค์กร โดยใช้กำลังความพยายามของบุคคลอื่น

ธีรรัตน์ กิจจารักษ์ (2542, หน้า 172-179) กล่าวว่า ผู้บริหารสามารถสร้างผลสำเร็จของงานโดยใช้เวลาน้อย คือ ประหยัดทั้งเงิน วัสดุอุปกรณ์ และเวลา งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์อย่างราบรื่น ผู้บริหารจะต้องมีความเพียรอยู่ในจิตใจ เพราะการจะทำงานขององค์กรหรือหน่วยงานให้สำเร็จลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์นั้น มิใช่ว่าจะสำเร็จเสร็จสิ้นภายในวันหนึ่งและมีใ้จะไม่มีปัญหาอุปสรรคเลย เมื่ออุปสรรคผู้บริหารต้องใช้ความเพียรพยายามแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปด้วยความเพียรพยายาม โดยวิธีการแห่งปัญญา นอกจากนี้ผู้บริหารต้องใช้ความเพียรในการหาวิธีการปฏิบัติงานให้ดีกว่าเดิม เพียรพำสอนให้ผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบในกรอบของระเบียบวินัย หลักธรรมและตนเองต้องเพียรทำความดีให้เป็นแบบอย่างของผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารต้องมีไหวพริบดีเพื่อจะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างทันท่วงที เพราะเหตุการณ์ที่ผู้บริหารประสบพบเห็นบ่อยครั้งที่เป็นเรื่องนอกตำราไม่เคยรู้ไม่เคยคิด และไม่เคยพบเคยเห็นมาก่อน

ในการเป็นผู้บริหารนั้นอย่างน้อยๆ จะต้องมี 3 ภูมิ คือ ภูมิรู้ ภูมิธรรม และ ภูมิฐาน ภูมิรู้ หมายถึง ต้องมีความรู้เหมาะสมกับการเป็นผู้บริหาร ภูมิธรรม หมายถึง จะต้องมีคุณธรรมประจำใจ ส่วนภูมิฐาน หมายถึง จะต้องมีหลักฐานมั่นคง มีฐานะการเงินดี สำหรับผู้บริหารคำว่า หลักฐาน หมายถึง สภาพครอบครัว ควรเป็นครอบครัวที่มีแต่ความสงบสุข ภายในครอบครัวต้องมีความรักความสมัครสมานกันด้วยดี สมควรเป็นตัวอย่างของสามีภรรยาที่ดีได้ ควรมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดี มีความเป็นระเบียบไม่ก้าวก่ายในการบริหารงาน

ผู้บริหารจะต้องมีความจงรักภักดี คือ มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อประเทศ องค์กรหรือหน่วยงานของตนต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนต่อผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ความจงรักภักดีจะทำให้ผู้บริหารได้รับความไว้วางใจ และความเคารพนับถือจากทั้งผู้บังคับบัญชาเหนือตนผู้ได้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน เนื่องจากสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์มีคุณค่าต่อคนไทยทุกคนอย่างหาที่สุดมิได้ ดังนั้นผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำของหน่วยงานหรือองค์กร จะต้องอุทิศเวลา อุทิศกำลังกายกำลังใจ และกำลังความคิดอย่างมากเพื่อทดแทนพระคุณแผ่นดิน

สรุปได้ว่า ผู้บริหาร คือ บุคคลที่มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชาคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันทำงานและสามารถจัดการงานในหน้าที่เพื่อให้สำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ โดยให้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายความว่า บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ภายในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษา ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ของวิชาชีพ พ.ศ. 2548, 5 กันยายน 2548, หน้า 40)

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบ การบริหารสถานศึกษา แต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, 14 สิงหาคม 2542, หน้า 4)

มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา

ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2548 มาตรา 49 กำหนดให้มีมาตรฐานวิชาชีพ 3 ด้านประกอบด้วย

1. **มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ** หมายถึง ผู้ที่มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง ซึ่งจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรการบริหารการศึกษาที่คณะกรรมการคุรุสภารับรอง และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือผู้ที่มีประสบการณ์การสอนและต้องมีประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าหมวด หัวหน้าสาย หัวหน้างาน ตำแหน่งอื่นๆ ในสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 2 ปี

2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน แบ่งออกเป็นมาตรฐานดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหาร การศึกษา

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับ การพัฒนาของบุคลากร ผู้เรียน และชุมชน

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนงานขององค์การให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหาร จนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้น เป็นลำดับ

มาตรฐานที่ 6 ปฏิบัติงานขององค์การโดยเน้นผลถาวร

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 10 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

มาตรฐานที่ 11 เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ

มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ

3. มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการประพฤติตนของ

ผู้ประกอบวิชาชีพ โดยมีจรรยาบรรณของวิชาชีพเป็นแนวทางและข้อพึงระวังในการประพฤติปฏิบัติโดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะประสบผลสำเร็จมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน นอกจากจะมีความรู้ความสามารถแล้วยังต้องเป็นผู้มีค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม และเป็นผู้มีจรรยาบรรณในวิชาชีพมีหลักปฏิบัติทั้งในฐานะเป็นข้าราชการ และในฐานะเป็นครู หรือแม้จะอยู่ในองค์การหน่วยงานใดก็ตามก็ต้องรัก ศรัทธาและภาคภูมิใจในวิชาชีพนั้นๆ เห็นความสำคัญของวิชาชีพด้วยความชื่นชม อารงปกป้องรักษาเกียรติภูมิของวิชาชีพ เพื่อไม่ให้ใครมาดูหมิ่นดูแคลน ทำให้สถานะของวิชาชีพต้องตกต่ำ ทำให้ตนเองมัวหมองโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องอยู่ในฐานะที่ผู้ครอบงำผู้บังคับบัญชาให้ความเคารพนับถืออย่างจริงจัง เพื่อบริหารงานให้สำเร็จลุล่วงได้ จึงจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องครองตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบ

มาตรฐานการปฏิบัติตนของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. จรรยาบรรณต่อตนเอง

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาจะต้องมีวินัยในตนเองและพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและ การเมือง อยู่เสมอ ซึ่งประมวลออกมาเป็นประเด็นดังนี้

- 1.1 มีระเบียบวินัยในตนเอง
- 1.2 มีการวางแผนพัฒนางาน
- 1.3 มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน
- 1.5 มีบุคลิกภาพดี
- 1.6 มีวิสัยทัศน์กว้างไกล
- 1.7 พัฒนาตนเองได้สอดคล้องเหมาะสมกับยุคสมัย
- 1.8 ทันต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

1.9 ใช้เทคโนโลยีในการทำงาน

1.10 ติดตามข่าวสารเหตุการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมอยู่เสมอ

2. จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีความรัก ความศรัทธา มีความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ซึ่งประมวลออกมาเป็นประเด็นดังนี้

2.1 มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพของตน

2.2 มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่

2.3 มีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพของตน

2.4 เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

2.5 ทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร

2.6 ช่วยเหลือผู้ร่วมวิชาชีพโดยยึดมั่นในคุณธรรม

2.7 รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2.8 ให้เกียรติผู้ร่วมงาน

2.9 ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

2.10 กล้าตัดสินใจ

3. จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ

ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจ และเสมอภาคโดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ ซึ่งประมวลออกมาเป็นประเด็นได้ดังนี้

3.1 รักและ เมตตาทุกคนเท่าเทียมกัน

3.2 เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ทุกคนอย่างเต็มความสามารถ

3.3 สร้างขวัญและกำลังใจให้กับศิษย์และผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน

- 3.4 ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงาม
- 3.5 มีเจตคติที่ดีต่อศิษย์และผู้รับบริการ
- 3.6 แต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ
- 3.7 มีกิจกรรมายาทสุภาพเรียบร้อยอยู่เสมอ
- 3.8 ส่งเสริมความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์

และผู้ร่วมรับบริการ

- 3.9 ผู้รับบริการมีความพึงใจ
- 3.10 รักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม

4. จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งประมวลออกมาเป็นประเด็นดังนี้

- 4.1 ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์
- 4.2 บริการด้วยความเสมอภาค
- 4.3 ยึดมั่นในคุณธรรม
- 4.4 มีความสามัคคีในหมู่คณะ
- 4.5 ไม่เอาเปรียบผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
- 4.6 วางตนเสมอต้นเสมอปลาย
- 4.7 ปฏิบัติตนต่อผู้ร่วมงานด้วยความจริงใจ
- 4.8 รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
- 4.9 เกื้อกูลผู้ร่วมประกอบวิชาชีพตามความเหมาะสม
- 4.10 ส่งเสริมผู้ร่วมประกอบวิชาชีพให้ยึดมั่นในคุณธรรม

5. จรรยาบรรณต่อสังคม

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขซึ่งประมวลออกมาเป็นประเด็นได้ดังนี้

- 5.1 เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
- 5.2 ชักชวนชุมชนให้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ในโรงเรียน
- 5.3 ให้ความร่วมมือกับสังคมในด้านต่างๆ
- 5.4 ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา

- 5.5 เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
  - 5.6 จัดตั้งชมรมสิ่งแวดล้อม
  - 5.7 ส่งเสริมภูมิปัญญาไทย
  - 5.8 ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคม
  - 5.9 รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม
  - 5.10 ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548, หน้า 4-5, 23, 51)

จรรยาบรรณผู้บริหารสถานศึกษา

กู๊ด (Good, 1973, p. 100) ได้กล่าวว่า จรรยาบรรณ หมายถึง แบบมาตรฐานและหลักแห่งความดีที่สามารถแนะนำและถ่ายทอดไปสู่ผู้อื่น มาตรฐานแห่งความดีนี้เป็นแบบอย่างที่ดีงามถูกต้อง จะถูกสร้างขึ้นโดยบุคคลหนึ่งๆ หรือกลุ่มสังคมหรืออาชีพหนึ่ง เพื่อเป็นแนวปฏิบัติของสมาชิกของกลุ่มนั้นๆ

จรรยาบรรณ คือ เครื่องกรองความคิดที่ไม่ดีไม่ให้หลุดไปสู่การกระทำในทางความคิดเราดี สามารถคิดใหม่ สามารถยับยั้งชั่งใจ ไม่ให้ความคิดที่ไม่ดีแปลงร่างออกมาเป็นการกระทำที่ไม่ดี ซึ่งคนทุกคนไม่ว่าจะประกอบอาชีพอะไรหรือไม่ประกอบวิชาชีพก็ควรมีจรรยาบรรณติดตัวติดใจอยู่ตลอดเวลา (พรทิพย์ อรุณทอง, 2550)

จรรยาบรรณ หมายถึง ประมวลลดความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้นเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2538, หน้า 214)

พระเมธีธรรมาภรณ์ (2538, หน้า 3) ได้กล่าวไว้ในหนังสือจรรยาบรรณข้าราชการว่า จรรยาบรรณ หมายถึง จริยวิชาชีพ หรือจริยธรรมวิชาชีพ (professional ethics) จริยธรรมวิชาชีพจะครอบคลุมในทุกเรื่องทุกประการที่เป็นข้อควรประพฤติสำหรับกลุ่มวิชาชีพ อันรวมถึงข้าราชการซึ่งสอดคล้องกับ ธีรรัตน์ กิจจารักษ์ (2542, หน้า 131) ที่ว่าจรรยาบรรณ คือ ความประพฤติหรือกิริยาที่ควรประพฤติปฏิบัติ ซึ่งวางไว้เป็นแบบมาตรฐาน หรือกำหนดความประพฤติที่ดีงามไว้เพื่อยึดถือเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติในกลุ่มอาชีพ เช่น จรรยาบรรณครู จรรยาบรรณแพทย์ เป็นต้น

จรรยาบรรณวิชาชีพ หมายถึง ประมวลมาตรฐานความประพฤติที่ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องประพฤติปฏิบัติ เป็นแนวทางให้ผู้ประกอบวิชาชีพปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง เพื่อผดุงเกียรติและสถานะของวิชาชีพ โดยที่ข้อบัญญัตินั้นอาจจะเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือบอกกล่าว

ด้วยวาจาในสังคมวิชาชีพนั้นก็ได้ ผู้กระทำผิดจรรยาบรรณจะต้องได้รับโทษ โดยการว่ากล่าว ตักเตือนถูกพักงาน หรือถูกยกเลิกใบประกอบวิชาชีพได้ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2541, หน้า 4)

ธีรรัตน์ กิจจารักษ์ (2542, หน้า 168-170) กล่าวว่า การเป็นผู้บริหารนั้นนอกจากจะมีความรู้ความสามารถในเชิงการบริหารแล้ว ยังจะต้องมีคุณลักษณะพิเศษนอกเหนือจากคนอื่นคือ มีศิลปะในการจูงใจผู้อื่นให้ปฏิบัติงาน หรือภารกิจที่มีอยู่สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และจะต้องสร้างสมบุญบารมีให้เกิดในตัวผู้บริหารด้วย เมื่อสร้างสมบุญบารมีให้เกิดขึ้นแล้วจะต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างต่อผู้อื่น ทั้งด้านการแต่งกาย ความประพฤติ บุคลิกภาพและการปฏิบัติงาน ผู้บริหารที่ดีจะต้องปฏิบัติตนตามที่ตนต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติ แนวทางการประพฤติปฏิบัติตนของผู้บริหารหรือจรรยาบรรณของผู้บริหารควรประกอบด้วย 3 หมวดใหญ่ๆ คือ หมวดอุดมการณ์ หมายถึง อุดมคติอันสูงส่งหรือหลักยึดที่จูงใจให้ผู้บริหารได้พยายามบรรลุถึง นั่นคือ ถ้าผู้บริหารคนใดยึดถืออุดมการณ์แล้วปฏิบัติตามอุดมการณ์นั้นๆ ก็จะทำให้ผู้บริหารคนนั้นได้ดำเนินการไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างสมบูรณ์ หมวดเอกลักษณ์ของผู้บริหาร หมายถึง คุณลักษณะที่ดีของผู้บริหารที่จะต้องปฏิบัติให้ปรากฏแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือคนอื่นให้รู้ว่าตนเป็นผู้บริหาร และหมวดสุดท้ายคือ มาตรฐานการปฏิบัติตนของผู้บริหาร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องประพฤติและปฏิบัติเพื่อจะให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ ซึ่งรายละเอียดแยกออกเป็นหมวดดังต่อไปนี้

หมวดที่ 1 หมวดอุดมการณ์ของผู้บริหาร

1. รักงาน รักความยุติธรรมและรักความก้าวหน้า
2. เสียสละ อุทิศเวลาและอุทิศตนให้กับส่วนรวมด้วยความจริงใจ
3. มีความเป็นผู้นำและแบบอย่างที่ดี

หมวดที่ 2 หมวดเอกลักษณ์ของผู้บริหาร

1. อุดมคติ อุดมการณ์ รู้จักประนีประนอม สามารถควบคุมอารมณ์ได้ทุกสถานการณ์
2. ขยันหมั่นเพียร รู้จักคิดริเริ่ม
3. กล้าพูด กล้าทำ กล้านำ กล้าคิด และกล้ารับผิดชอบ
4. สุขภาพแข็งแรง โอนอ่อน ผ่อนปรนและก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ
5. เฉลียวฉลาด มีไหวพริบ ทันคน ทันเหตุการณ์
6. ใฝ่หาความรู้ สำนวน และปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ
7. เป็นผู้มีวัฒนธรรมและศีลธรรมตามศาสนาที่ตนนับถือ
8. มีความยุติธรรม และทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอบอุ่นใจ มีขวัญและกำลังใจ
9. รับผิดชอบต่อหน้าที่การงานต่อตนเอง สามารถทำงานเป็นหมู่คณะกับทุกคนได้

10. ประพฤติปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอเหมาะสมเป็นตัวอย่างของผู้ใต้บังคับบัญชาและคนทั่วไป

11. มีความสามารถในการจูงใจคน

หมวดที่ 3 มาตรฐานการปฏิบัติตนของผู้บริหาร

1. ต้องรักษาชื่อเสียงของตนมิให้ขึ้นชื่อว่าประพฤติชั่ว
2. ต้องรักษาความสามัคคี ชื่อเสียงของหน่วยงานที่ตนเป็นผู้บริหารอยู่
3. ต้องรู้จักข่มใจ อดทน อดกลั้น ต่อความอยากทั้งปวง
4. ต้องมีความละเอียดใจ มีความสะดุ้งกลัว หรือเกรงกลัวในการทำชั่วทำทุจริตทั้งปวง
5. ต้องปลื้กตัวปลื้กใจ จากอบายมุขทั้งปวง
6. ต้องไม่มีอคติใดๆ ในการปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา
7. ต้องมีและใช้คุณธรรมเป็นเครื่องผูกมัดใจของผู้ใต้บังคับบัญชา และของคนอื่นๆ
8. ต้องแสดงให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็นว่า ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ราชการอยู่ที่ผล

การปฏิบัติงานและความซื่อสัตย์สุจริต

9. ต้องมีวิจรรณญาณสูง
10. ต้องไม่เบียดบังใช้แรงงาน หรือนำผลงานของผู้ใต้บังคับบัญชาไปเพื่อประโยชน์

ส่วนรวม

11. ไม่ฉกฉวยหรือแอบอ้างแนวความคิดของผู้ใต้บังคับบัญชามาเป็นของตน
12. ต้องทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทน มีน้ำใจนักกีฬา
13. ต้องกล้ายอมรับผิดและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ
14. ต้องยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ด้วยใจเป็นธรรม
15. ต้องรักษาระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด ประพฤติและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของ

ผู้ใต้บังคับบัญชาและสังคมทั่วไป

16. ต้องมีพรหมวิหารธรรม
17. ต้องซื่อสัตย์สุจริตและบริสุทธิ์ยุติธรรม
18. ต้องมีน้ำใจเป็นประชาธิปไตยในการบริหารและรู้จักให้เกียรติผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา
19. ต้องรู้จักการให้อภัย ไม่อาฆาตพยาบาท
20. ต้องหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่สังคมรังเกียจ
21. ต้องรู้รอบและรอบรู้เกี่ยวกับการบริหารงานที่ตนเองรับผิดชอบเป็นอย่างดี

อมรวิ เล็กเริงสินธุ์ (2542, หน้า 97-103) กล่าวว่า จรรยาบรรณเป็นข้อกำหนดสำหรับ

ผู้ประกอบการวิชาชีพที่เป็นศาสตร์ชั้นสูง มีองค์กรหรือสมาคมรองรับ จะต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อ การครองตนและครองงาน ผู้ประกอบการวิชาชีพที่ต้องการศึกษาศาสตร์เฉพาะชั้นสูงที่มีจรรยาบรรณ นั้นถือว่าเป็นผู้ทำหน้าที่ที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. เป็นอาชีพที่ต้องผ่านการศึกษาล่าเรียนระดับสูง
2. มีการคัดเลือกสรรหาบุคคลเข้ามาในวงการวิชาชีพนั้น
3. มีจรรยาบรรณหรือจริยธรรมของผู้ที่อยู่ในวงการวิชาชีพนั้น
4. มีสมาคมวิชาชีพที่คอยควบคุมกำกับดูแล

จุดมุ่งหมายของการกำหนดจรรยาบรรณ เพื่อ

1. ให้คนที่อยู่ในวิชาชีพนั้นมีประสิทธิภาพในการทำงาน
2. ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในการให้บริการ
3. รักษาชื่อเสียง เกียรติยศ ศักดิ์ศรีของผู้อยู่ในวงวิชาชีพนั้นๆ
4. การกำหนดจรรยาบรรณ เป็นลายลักษณ์อักษร จะช่วยให้ผู้ประกอบการวิชาชีพตระหนัก

ในความสำคัญของวิชาชีพตน และให้ผู้รับบริการรับรู้และเข้าใจ

ในส่วนของจรรยาบรรณของนักบริหารการศึกษานั้นไม่มีระบุเป็นลายลักษณ์อักษรแต่ อาจจะมีพิจารณาได้จากจรรยาบรรณและวินัยของข้าราชการครูและจริยธรรมของข้าราชการรวมทั้ง เกณฑ์มาตรฐานของผู้บริหารการศึกษาคณะคุรุสภา พ.ศ. 2540 เป็นแนวทางในการประพฤติ ปฏิบัติดังนี้ (สำนักเลขาธิการ คุรุสภา, 2539)

จรรยาบรรณของข้าราชการ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้ตราข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณของ ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2537 เพื่อให้ข้าราชการถือปฏิบัติ ดังนี้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8(5) และมาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2525 จึงออกข้อบังคับ ก.พ. ว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการ พลเรือนไว้ดังนี้

จรรยาบรรณต่อตนเอง

ข้อ 1 ข้าราชการพลเรือนพึงเป็นผู้มีศีลธรรมอันดี และประพฤติตนให้เหมาะสมกับ การเป็นข้าราชการ

ข้อ 2 ข้าราชการพลเรือนพึงใช้วิชาชีพในการปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ และไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ในกรณีที่วิชาชีพกำหนดไว้ก็พึงปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ นั้นด้วย

ข้อ 3 ข้าราชการพลเรือนพึงมีทัศนคติที่ดี และพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะในการทำงานเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการมี ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จรรยาบรรณต่อหน่วยงาน

ข้อ 4 ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความสุจริต เสมอภาคและ ปราศจากอคติ

ข้อ 5 ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติหน้าที่ราชการ อย่างเต็มกำลังความสามารถ รอบคอบ รวดเร็ว ขยันหมั่นเพียร ถูกต้อง สมเหตุสมผล โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการ และประชาชนเป็นสำคัญ

ข้อ 6 ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติตนเป็นผู้ตรงต่อเวลา และใช้เวลาราชการให้เป็น ประโยชน์ต่อทางราชการอย่างเต็มที่

ข้อ 7 ข้าราชการพลเรือนพึงดูแลรักษา และใช้ทรัพย์สินของทางราชการอย่างประหยัด คุ่มค่า โดยระวังมิให้เสียหาย หรือสิ้นเปลืองเยี่ยงวิญญูชนจะพึงปฏิบัติต่อทรัพย์สินของตนเอง

จรรยาบรรณต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน

ข้อ 8 ข้าราชการพลเรือนพึงมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือกลุ่มงานของตนทั้งในด้านการให้ความคิดเห็น การช่วยทำงาน และการแก้ปัญหาาร่วมกัน รวมทั้งการเสนอแนะในสิ่งที่เห็นว่าจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนางานในความรับผิดชอบด้วย

ข้อ 9 ข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา พึงดูแลเอาใจใส่ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาทั้งใน ด้านการปฏิบัติงาน ขวัญ กำลังใจ สวัสดิการ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนปกครองผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาด้วยหลักการและเหตุผลที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

ข้อ 10 ข้าราชการพลเรือนพึงช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทางที่ชอบ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุน ให้เกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจในบรรดาผู้ร่วมงานในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ข้อ 11 ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติต่อผู้ร่วมงาน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องด้วยความสุภาพ มีน้ำใจ และมีมนุษยสัมพันธ์อันดี

ข้อ 12 ข้าราชการพลเรือนพึงละเว้นจากการนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง

จรรยาบรรณต่อประชาชนและสังคม

ข้อ 13 ข้าราชการพลเรือนพึงให้บริการประชาชนอย่างเต็มกำลังความสามารถด้วยความ เป็นธรรม เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ และใช้กริยาวาจาสู่สภาพอ่อนโยน เมื่อเห็นว่าเรื่องใดไม่สามารถ ปฏิบัติได้หรือไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนจะต้องปฏิบัติ ควรชี้แจงเหตุผลหรือแนะนำให้ติดต่อยัง หน่วยงาน หรือบุคคลซึ่งตนทราบว่ามีความอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ต่อไป

ข้อ 14 ข้าราชการพลเรือนพึงประพฤติตนให้เป็นที่เชื่อถือของบุคคลทั่วไป

ข้อ 15 ข้าราชการพลเรือนพึงละเว้นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งมีมูลค่าเกินปกติวิสัยที่วิญญูชนจะให้แก่กันโดยเสน่หาจากผู้มาติดต่อราชการ หรือผู้ซึ่งอาจได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้น หากได้รับแล้วและทราบภายหลังว่าทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้รับไว้มีมูลค่าเกินปกติวิสัย ก็ให้รายงานผู้บังคับบัญชาทราบโดยเร็ว เพื่อดำเนินการตามสมควรแก่กรณี

กิติพันธ์ รุจิรกุล (2529, หน้า 40-41) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำในด้านความรู้ความสามารถไว้ดังนี้ คือ มีความสามารถในการใช้สมอง เขาวนไหวพริบและสติปัญญา และความสามารถในการพูดจูงใจให้คนอื่นคล้อยตาม มีเหตุผล มีความจำดี มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับงานเป็นอย่างดี มีความสามารถในการวินิจฉัยเพื่อตัดสินใจ มีความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประสบการณ์กว้างขวางและลึกซึ้งในงาน

ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (2545, หน้า 99-100) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะจำเป็นของผู้บริหารมืออาชีพประกอบด้วยมีวิสัยทัศน์ มีความทันสมัย เป็นนักประสานงานและมีจรรยาบรรณจริยธรรมโดยมีความรับผิดชอบในวิชาชีพ มีจริยธรรมคุณธรรมเพื่อใช้เป็นกรอบของแนวความคิดในทางปฏิบัติ ผู้บริหารควรประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เพื่อสร้างศรัทธาโดยการยึดมั่นในธรรม ไม่ใช่อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ ไม่ละทิ้งอุดมการณ์โดยหวังผลประโยชน์อันมิควรได้ สังคมจะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

กัญญา สาทร (2523, หน้า 352) ให้ความเห็นว่า คุณธรรมของผู้บริหารในสังคมไทยนั้นควรมีดังต่อไปนี้

1. มีพรหมวิหารสี่ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา
2. มีความหนักแน่นไม่หวั่นไหว รับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย
3. มีความยุติธรรมและให้ความเสมอภาคกับทุกคน
4. มีความซื่อสัตย์สุจริต
5. อ่อนหวาน อ่อนน้อม สุภาพ
6. อุดมด้วยความเยือกเย็นต่อคำพูดที่ขัดแย้งหรือไม่เป็นมิตร
7. เป็นตัวอย่างที่ดีทุกด้านของผู้บ้น้อย
8. ละเว้นจากการประพฤติชั่วซึ่งจะทำให้สังคมรังเกียจตามสภาพของสังคมไทย
9. ไม่ดูต่ำหรือว่ากล่าวคำมรสุวาทผู้ใต้บังคับบัญชาต่อหน้าผู้อื่น
10. รู้จักถนอมน้ำใจ

พิภพ วังเงิน (2545, หน้า 105) ให้ความเห็นว่าผู้บริหารต้องเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง หมั่นสอดส่องดูแลความทุกข์สุขของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเสมอหน้ากัน คอยแก้ปัญหาหรืออำนวยความสะดวกผ่านพ้นอุปสรรค จากคู่มือสอนจริยศึกษาระดับวิทยาลัยของกรมการศาสนา ว่าจริยธรรมของผู้บริหารควรมีดังนี้

1. รู้จักอุปการะ คือ ทำคุณ ช่วยเหลือ เอื้ออาทร ทำประโยชน์ให้แก่บุคคลอื่นนี้ถึงประโยชน์ของบุคคลอื่นเป็นที่ตั้ง พร้อมทั้งจะให้ความอนุเคราะห์แก่คนอื่นเกี่ยวกับหน้าที่การงานในความรับผิดชอบของตน
2. นอบน้อมถ่อมตน สงบเสงี่ยม
3. ละอายใจในการทำบาป ชั่ว ผิด ทุจริตทั้งปวง
4. มีความสะดุ้งกลัวหรือเกรงกลัวในการทำ ความชั่ว ทุจริตต่างๆ ต่อตนเองและผู้อื่น
5. มีสติสัมปชัญญะ รับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของตนตลอดเวลา ไม่ละเลย หลงลืม
6. อดทน อดกลั้น ต่ออุปสรรค ต่อความยากลำบาก และปัญหาที่คนอื่นก่อ
7. มีพรหมวิหาร ปราบปรามให้คนอื่นมีสุขพ้นทุกข์ ปลื้มปิติยินดีกับความสำเร็จก้าวหน้าของบุคคลอื่นวางเฉยและเห็นใจเมื่อเขามีทุกข์
8. ละเว้นอคติต่อผู้ร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่มีความลำเอียงเพราะความรัก ความไม่พอใจ ความเห็นแก่อาภิส เวลา ไม่รู้เท่าทัน ความกลัวภัย
9. มีคุณธรรมอันจะทำให้งานสำเร็จ โดยทำใจให้พอใจงานนั้น พากเพียร เอาใจฝักใฝ่ในงานไม่ทอดทิ้ง หมั่นตรិตรองพิจารณาเหตุผล
10. หมั่นศึกษาหาความรู้ เพื่อความรอบรู้ ให้เป็นบุคคลทันต่อเหตุการณ์ ทันต่อบุคคล ทันต่อปัญหา
11. ไม่ประพฤติตนเบียดเบียนผู้อื่น ผู้ร่วมงาน มีความจริงใจต่อผู้ร่วมงานและบุคคลทั่วไป ไม่เป็นคนมีเล่ห์กระเท่ห์หน้าเนื่อใจเสื่อ วาจาศรัยน้ำใจเขื่อคอค
12. ประพฤติตนดีเป็นตัวอย่าง
13. มีคุณธรรมที่เป็นเครื่องผูกน้ำใจบุคคลอื่นโดยทั่วไป โดยไม่ถือตัว ไม่ถือยศศักดิ์ทำตนให้เข้าได้กับผู้ร่วมงานทุกๆ คน ตามความเหมาะสมกับฐานะ หน้าที่ กาลเทศะ ประพฤติตนเป็นผู้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น มีวาจาอ่อนหวาน พุทธิสุภาพเรียบร้อย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ตามควรแก่กรณี ให้ปันสิ่งของแก่บุคคลอื่นที่เห็นสมควรให้ปัน

จริยธรรมของผู้บริหารระดับสูง

1. มีความรับผิดชอบ
2. มีความเที่ยงธรรม
3. มีความมุ่งมั่นในการพัฒนา
4. มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและอาชีพ
5. มีความมั่นคงต่อสิ่งเข้ายวณ

พระเมธีธรรมาภรณ์ (2539, หน้า 7-9) กล่าวว่า นักบริหารจะทำหน้าที่สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีถ้ามีคุณลักษณะ 3 ประการ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ใน พุติยาปา - ปถกสูตร ดังนี้

1. จักขุมา หมายถึง มีปัญญามองการณ์ไกล ชำนาญในการใช้ความคิด
2. วิญฺญโร หมายถึง จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ชำนาญด้านเทคนิค
3. นิสสยสัมปันโน หมายถึง พึ่งพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี

มีความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์

คุณลักษณะทั้ง 3 ประการมีความสำคัญมากน้อยต่างกันนั้นขึ้นอยู่กับระดับของนักบริหาร ถ้าเป็นนักบริหารระดับสูงที่ต้องรับผิดชอบในการวางแผนและควบคุมคนจำนวนมาก คุณลักษณะข้อที่ 1 และข้อที่ 3 สำคัญมาก ส่วนข้อที่ 2 มีความสำคัญน้อย เพราะเขาสามารถใช้ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความชำนาญเฉพาะด้านได้

สำหรับนักบริหารระดับกลาง คุณลักษณะทั้ง 3 ข้อมีความสำคัญพอๆ กัน นั่นคือเขาต้องมีความชำนาญเฉพาะด้าน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา ในขณะเดียวกันเขาต้องมีปัญญาที่มองภาพกว้างและไกล เพื่อเตรียมตัวสำหรับการขึ้นเป็นนักบริหารระดับสูง นักบริหารระดับกลางบางคนไม่ได้เตรียมตัวให้พร้อมในด้านสติปัญญา เมื่อขึ้นสูงก็ถูกผู้ใต้บังคับบัญชาในท้าวว่า “โง่แล้วยังขยัน” เหมือนกับภาษิตอังกฤษที่ว่า “สติยชาติลิ่งยั้งปีนสูงขึ้นไปเท่าไร คนก็รู้ว่า เป็นลิงมากขึ้นเท่านั้น”

สำหรับนักบริหารระดับต้นที่ต้องลงมือปฏิบัติงานร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดนั้น “คุณลักษณะข้อที่ 2 และที่ 3 คือ ความชำนาญเฉพาะด้านและมีมนุษยสัมพันธ์สำคัญมาก แต่กระนั้นเขาก็ต้องพัฒนาคุณลักษณะข้อที่ 1 คือปัญญาเอาไว้มือเพื่อเตรียมเลื่อนสู่ระดับกลางต่อไป”

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า จรรยาบรรณผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนตามมาตรฐานการปฏิบัติตนของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบวิชาชีพปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง บริหารงานให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพื่อให้คนศรัทธาโดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้ใต้บังคับบัญชาและสังคมทั่วไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พินิจนารถ ลำดวน (2552) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตนตาม จรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของคุณกับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของคุณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 รับรู้ การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ และด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
2. ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านความมั่นคงปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ด้านความศรัทธาต่อผู้บริหารและผู้ร่วมงาน และด้านนโยบายและการบริหารงาน
3. การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของคุณ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของคุณ อยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรทั้งสองมีความแปรปรวนร่วมกันประมาณร้อยละ 55 ($R^2 = .55$)

ไพรัตน์ คำก้อน (2551) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมตาม จรรยาบรรณวิชาชีพทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายกุดโท สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรมต่อสังคมและคุณธรรมจริยธรรมต่อวิชาชีพ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับคุณธรรมจริยธรรมต่อผู้รับบริการ คุณธรรมจริยธรรมต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และ “มาก” อันดับสุดท้าย ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเอง
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และคุณธรรมที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ 1) คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเอง 2) คุณธรรมจริยธรรมต่อวิชาชีพ 3) คุณธรรมจริยธรรมต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ยกเว้น ด้านคุณธรรมจริยธรรมต่อ

ผู้รับบริการ และด้านคุณธรรมจริยธรรมต่อสังคม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อาคม สุขสม (2542) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตาม จรรยาบรรณวิชาชีพครู ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปฏิบัติ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ใน ระดับมาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีวุฒิ แตกต่าง มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า ความรับผิดชอบต่อ ผู้รับบริการ และความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความรับผิดชอบต่อสมาชิกวิชาชีพ และความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่มีความแตกต่างกัน
3. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มี ประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน มีการปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความรับผิดชอบต่อวิชาชีพและ ความรับผิดชอบต่อสมาชิกวิชาชีพ ไม่มีความแตกต่างกัน
4. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีขนาด โรงเรียนที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีการปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความรับผิดชอบต่อวิชาชีพและ ความรับผิดชอบต่อสมาชิกวิชาชีพ ไม่มีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ(suggestion)

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู
2. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ควรเอาใจใส่ ดูแล กำกับ ให้ความรู้ต่อผู้ได้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตาม จรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างจริงจัง

3. สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ต้องเน้นหลักสูตรและการปฏิบัติ เชิงจริยธรรมในการอบรมข้าราชการครูทุกระดับก่อนเข้าสู่ตำแหน่ง

4. ควรวิจัยเรื่องเกี่ยวกับ แนวทางและการป้องกันไม่ให้ข้าราชการครูทำผิดในเรื่อง จริยธรรมและจรรยาบรรณ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สุราษฎร์ธานี

วิทยา รุ่งนามา (2537) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติตนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ ของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชาและครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความเห็นว่าเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครูมีความสำคัญอยู่ในระดับ “มาก” ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่มโดยส่วนรวมมีความเห็นว่า ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ปฏิบัติตนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู อยู่ในระดับ “มาก” แต่เฉพาะกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่า ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติตนในเรื่อง “รอบรู้ สอนดี” และ “มุ่งพัฒนา” อยู่ในระดับ “ปานกลาง” ส่วนเรื่อง “คุณธรรมและจรรยาบรรณ” อยู่ในระดับ “มาก”

เสมอ แสงวงศ์ (2537) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรม การปฏิบัติตน ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดหนองคายโดยภาพรวมมี การปฏิบัติตนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครูอยู่ในระดับ “มาก”